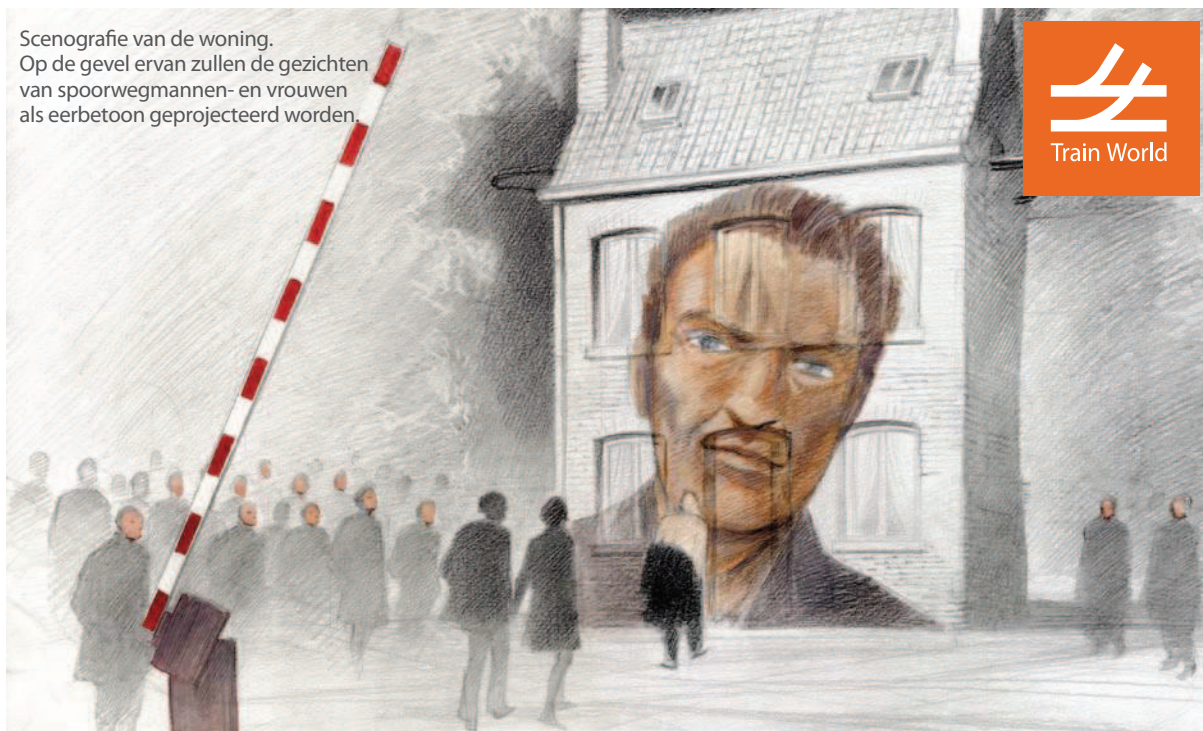

HET KLEINE HUIS LANGS DE SPOREN ...

Christine Opdecam

Deze maand nodigen we je uit op een reis in de tijd, in het gezelschap van Guido Telemans¹, wiens familie vroeger in een dienstwoning in Schaarbeek woonde ...

Scenografie van de woning.
Op de gevel ervan zullen de gezichten van spoorwegmannen- en vrouwen als eerbetoon geprojecteerd worden.

© François Schuiten

20

Toen Guido Telemans in 1958 de dienstwoning in Schaarbeek samen met zijn familie verliet, had hij zich dan kunnen inbeelden dat het één van de pronkstukken van het toekomstige Train World zou worden? Waarschijnlijk niet. Dat jaar was trouwens net een spoorwegmuseum in Brussel-Noord ingehuldigd. Hij kon dus niet voorzien dat hij uitgenodigd zou worden om ernaar terug te keren, samen met François Schuiten, aan wie de Belgische Spoorwegen de scenografie van het toekomstige belevingscentrum Train World toevertrouwd heeft. Dit is het verhaal ...

Guido heeft nooit bij de spoorwegen gewerkt, maar zijn vader, Pieter Paul, wel. Tussen de twee wereldoorlogen werd die, na zijn legerdienst, door de NMBS aangeworven als spoorlegger. Door hard werken en een sterke wil, klom hij op tot baanmeester. Het was een mooie promotie, waarvoor hij echter zijn vertrouwde Limburg moest verlaten om af te zakken naar de hoofdstad. En dan nog op het slechts mogelijke moment, toen eind jaren dertig het gestamp van marcherende laarzen steeds dreigender werd.

Het gezin ging eerst in Evere wonen. In 1942 verhuisde het dan naar een huis van de spoorwegen² in Schaarbeek, dicht bij een doodlopend spoor waar reservelo-

comotieven, locomotieven die onderhouden moesten worden, deportatietreinen of treinen van het Rode Kruis geparkeerd werden. Guido heeft hier nog een levendige herinnering aan: op een zomerdag stond er een trein vlakbij hun koer. De ramen waren verduisterd, maar stonden wijd open. Gedreven door zijn nieuwsgierigheid en gewapend met een lange stok benaderde hij de trein en pookte hij met de stok door de ramen in de hoop naar binnen te kunnen kijken. Het was er muisstil, tot plots een woedende verpleegster voor hem stond die hem duchtig de les las. In de trein van het Rode Kruis lagen immers gewonden.

Het gezin bleef niet gespaard van bombardementen, integendeel! De stations waren een doelwit, zowel voor de vijand als voor de geallieerden, die de opmars van de Duitsers wilden vertragen door de installaties te vernietigen. De kinderen van het spoorwegpersoneel, dat blootgesteld werd aan het gevaar tijdens de laatste oorlogsmaanden, werden overigens voor hun veiligheid naar verschillende instellingen gestuurd, ver van het strijdtoneel.

Guido kan zich de bomalarmen goed herinneren. Hij moest dan naar de schuilkelder die zijn vader en zijn arbeiders voor zichzelf en voor hun burens in de tuin ge-

¹ Verslag opgetekend door Sven De Boeck, van het Train World-team van de afdeling Documentatie en Historisch Patrimonium van de NMBS.

² Voor het personeel dat de klok rond bereikbaar moest zijn, stelde de spoorwegen een woning ter beschikking. In dit geval was het een woning die voorbehouden was voor de baanmeester. Hij moest er ook zelf in wonen.

bouwd hadden, eerst in Evere en dan in Schaarbeek. De schuilkelder in Evere bestaat nog. Die van Schaarbeek lijkt echter verdwenen te zijn, tenzij hij bedolven ligt onder het nieuwe gebouw van Train World!

Tijdens de oorlogsjaren overleefde het gezin dankzij de goede zorgen van de vader die, eens zijn dagtaak erop zat – en werk had hij genoeg, we hebben het er later nog over – groenten, eenden, kippen en konijnen kweekte, om zijn groot gezin eten te geven. Er waren vijf kinderen, respectievelijk geboren in 1930, 1931, 1932, 1938 en 1939. Guido was de voorlaatste, en de laatste die in Hasselt geboren is. De jongste, Paul, is in Evere geboren.

Aan werk ontbrak het Pieter Paul niet. Hij was verantwoordelijk voor de hele sector Schaarbeek – dus niet alleen voor het station, het grootste rangeerstation van het land, maar ook voor de treindepots, dus op zijn minst voor enkele honderden kilometers sporen tussen de sectoren van Brussel-Noord en Haren. Bovendien moest tijdens de oorlog ook rekening gehouden worden met de dagelijkse bombardementen.

Pieter Paul Telemans werd erg gewaardeerd door zijn Franstalige oversten. Zodra hij in Brussel aangekomen was, is hij spontaan gestopt met het praten van zijn dialect. Hij sprak voortaan keurig Nederlands, een gewoonte die hij ook zijn kinderen thuis oplegde.

Hij was heel strikt wat hun opleiding betrof en aarzelde niet om ze naar de beste Brusselse scholen te sturen. Dat waren ook de duurste scholen. Een keuze waardoor de oudste van het gezin in oorlogstijd haar studies moest stoppen om te gaan werken en zo haar broers en zus de kans te geven hun schooltijd af te maken. In die tijd was zo'n vaderlijke beslissing niet ongewoon, en niemand zou het in zijn hoofd gehaald hebben om ze te betwisten!

De meisjes deelden een kamer op de hoogste verdieping. Deze gaf uit op een klein houten gebouw, het kan-

© François Schuiten

Tekening van de binnenzijde van het huis, waarin de stijl van de jaren vijftig herleeft

toor van de vader. Het is er niet meer. De jongens lagen in een andere kamer, aan de zuidkant. De ouders slapen op de tussenverdieping, zodat ze niet veel trappen moesten lopen om hun luidruchtige kroost tot de orde te roepen ...

Het ophalen van deze herinneringen ontroert Guido. Ondanks het feit dat hij het gebouw met een zaklamp bezoekt, herkent hij een aantal dingen. Doordat de ramen dichtgetimmerd zijn, is de sfeer eerder somber. Dat stoort hem echter niet, want hij ziet zijn jeugd, zijn spelletjes met zijn broers en de kwajongensstreken die ze uitgehaald hebben, zonder dat hun vader daar ooit weet van gehad heeft - en stiekem geniet hij daar nog van... Het huis wordt binnenkort gerestaureerd. Op de zolder komt een miniatuurtreinnetwerk³.

© Dieter Telemans

Guido Telemans en François Schuiten vóór de dienstwoning die geïntegreerd is in het nieuwe gebouw van Train World

Op de gevel zullen gezichten van spoorwegmensen geïmagineerd worden, van vroeger en nu, als hulde aan iedereen die ertoe bijgedragen heeft dat de spoorweg in dienst kon staan van ieders mobiliteit. Uit de inrichting van het woongedeelte zal dan weer blijken dat de ontwikkeling van de spoorweg de evolutie van de samenleving gevolgd heeft. Het gelijkvloers zal bemeubeld worden in de stijl van de jaren vijftig, die voor België en de NMBS een periode van bloei en van vertrouwen in de toekomst vertegenwoordigden. Het is immers het decennium van vooruitgang en van technische hoogstandjes, van de oprichting van de Belgische openbare televisieomroep (NIR, 1953), de ingebruikname van de Noord-Zuidverbinding (1952) en van het Trans Europ Express-net (1957), van de Wereldtentoonstelling in Brussel (1958) ...

Is het in dit verband niet leuk om te vernemen dat Guido, net als zijn jongste broer Paul, gewerkt heeft⁴ op deze tentoonstelling, die François Schuiten gedeeltelijk geïnspireerd heeft tot de scenografie van het huis waarin ze woonden? Zal het bestaan van de familie Telemans⁵ onlosmakelijk verbonden blijven met Train World? Wie zal het zeggen? Maar in Train World is niets onmogelijk.

³ Zie *Het Spoor* april 2014: *Een sprookjeswereld op zolder*.

⁴ Ze vervoerden de bezoekers in een fietstaxi van het ene paviljoen naar het andere.

⁵ Haar geschiedenis zal uiteraard geschetst worden in *Train World*.